

KVALITETSRAPPORT KOPPLAD TILL

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar

April 2023

**Kvalitetsrapport kopplad till Stockholms stads
strategi för fritids- och ungdomsgårdar**

April 2023

Dnr: KUL 2023/81

Utgivningsdatum: 2023-04-14

Utgivare: Kulturförvaltningen, Stockholms stad

Kontaktperson: Anna Viklund, Kulturstrategiska staben,
Kulturförvaltningen

Illustrationer: Josefin Herolf

Layout och produktion: Kommunikationsstaben, Kulturförvaltningen

Sammanfattning

Alla unga i staden ska erbjudas trygga fritids- och ungdomsgårdar med hög kvalitet som jämnar ut livsvillkor och skapar glädje, gemenskap och starka unga. Det är grunden för Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar som beslutades i Stockholms stads kommunfullmäktige den 13 juni 2022. Denna kvalitetsrapport syftar till att årligen ge en samlad bild av arbetet som stadsdelsförvaltningarna genomför utifrån nämnda fritidsgårdsstrategi.

Utifrån den statistik som stadsdelarna rapporterat in, tillsammans med stor mängd goda exempel, ser kulturförvaltningen att implementeringen av strategin för fritids- och ungdomsgårdar har påbörjats väl.

Flera positiva förändringar syns redan nu. Det gäller till exempel insatser för att skapa en jämnare könsfördelning, ett varierat utbud av aktiviteter samt genomförda utbildningsinsatser inom stadens regi där representanter från samtliga stadsdelsförvaltningar deltagit.

Under 2022 hade Stockholm stads 47 olika fritids- och ungdomsgårdar närmare 200 000 besök. Det är en ökning med 41 % sedan senaste mätningen 2019.

Ett antal utvecklingsområden har identifierats och kommer vara i fokus under 2023 samt början av 2024. Det gäller främst gemensamma metoder för mätning, ytterligare utbildningsinsatser samt fortsatt fokus på att öka antalet besökare och då främst tjejer. Dessa mål ska uppnås genom främst fler programaktiviteter och en stärkt kommunikation.

När Stockholms unga växer så växer Stockholm.

**När Stockholms unga växer så
växer Stockholm.**

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund till kvalitetsrapporten	6
Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar	8
Strategins målområden och indikatorer	8
Metod för kvalitetsrapporten	10
Rapportering i stadens system	10
Fritidschefsnätverket	10
Omvärldsanalys	11
AD Tillsammans	11
Youth 2030 Movement	11
Utredning av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar	11
Ung Livsstil	11
Måluppfyllelse utifrån strategins fem målområden	12
1 Fritidsgårdarna stärker unga och bidrar till deras utveckling	12
Fritids- och ungdomsgårdens viktiga roll	12
Antal fritids- och ungdomsgårdar i Stockholm stad	13
2 Fritidsgårdarna bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor	14
Könsfördelningen bland besökarna	14
Unga med funktionsnedsättning	15
Hbtqi+	16
Nyanlända	16
3 Fritidsgårdarna arbetar med ungas delaktighet och inflytande	17
Andel som upplever delaktighet, trygghet och nöjdhet	17
Delaktighet på gården	17
Ungas egna kulturprojekt	18
4 Fritidsgårdarna erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet	19
Aktiviteter för att nå fler besökare	19
Stadsdelarnas programaktiviteter	20
Samverkan med kulturförvaltningen	20
5 Fritidsgårdarna arbetar med fritidens egenvärde och skyddsfaktorer	21
Fritidsledarens roll	21
Andelen utbildade fritidsledare	21
Utbildningsinsatser	22
Samverkan och meningsfull fritid i det förebyggande arbetet	23
Reflektioner över resultaten	24
Nästa steg – förslag på prioriteringar	24

Bakgrund till kvalitetsrapporten

Kulturförvaltningen har, som en del i budgetuppdraget att samordna stadens arbete med fritids- och ungdomsgårdar, ett löpande uppdrag att stödja stadsdelsförvaltningarna i implementeringen av fritidsgårdsstrategin som beslutades i Stockholms stads kommunfullmäktige den 13 juni 2022. Under åren 2023-2025 kommer kulturförvaltningen ta fram en kvalitetsrapport för att mäta och analysera effekterna av implementeringen.

Kvalitetsrapporten syftar till att årligen ge en samlad bild av arbetet som stadsdelsförvaltningarna genomför utifrån strategin. Rapporten syftar även till att lyfta goda exempel från olika stadsdelsområden. Tillsammans ger det vägledning inför kommande insatser för fortsatt utveckling.

I rapporten används växlande begreppen fritids- och ungdomsgårdar, fritidsgårdar, gårdar och fritidsverksamheter.

Genom strategin och dess uppföljning verkar staden för en kontinuerlig utveckling som bidrar till att stadens unga invånare deltar i högre utsträckning, får en mer jämlik tillgång och en bred fritidsverksamhet av hög kvalitet.

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar

Arbetet med den öppna fritidsverksamheten tar avstamp i Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar (KS 2022/243).¹ Genom strategin och dess uppföljning verkar staden för en kontinuerlig utveckling som bidrar till att stadens unga invånare deltar i högre utsträckning, får en mer jämlik tillgång och en bred fritidsverksamhet av hög kvalitet.

Strategins målområden och indikatorer

Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar ska arbeta med följande fem målområden;

- 1 > Fritids- och ungdomsgårdarna **stärker unga och bidrar till deras utveckling**
- 2 > Fritids- och ungdomsgårdarna **bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor**
- 3 > Fritids- och ungdomsgårdarna **arbetar med ungas delaktighet och inflytande**
- 4 > Fritids- och ungdomsgårdarna **erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet**
- 5 > Fritids- och ungdomsgårdarna **arbetar med fritidens egenvärde och som skyddsfaktor**

¹ Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar, <https://start.stockholm/globalassets/aktuellt/pictogram/stockholms-stads-strategi-for-fritids-och-ungdomsgardar.pdf>

Som en del av strategin och dess fem målområden finns ett antal indikatorer:

- Andel unga som vistas på fritids- och ungdomsgård i relation till befolkningsmängd.
- Andel unga som är nöjda med det utbud som erbjuds på gårdarna.
- Antal program som erbjuds besökarna.
- Andel utbildade fritidsledare.
- Andel unga som upplever fritids- och ungdomsgården som trygg.
- Könsfördelningen bland besökarna.
- Antal riktade verksamheter för att inkludera underrepresenterade grupper i fritidsverksamheten.

Metod för kvalitetsrapporten

Rapportering i stadens system

Kvalitetsrapporten utgår huvudsakligen från stadsdelsförvaltningarnas rapportering av den öppna fritidsverksamheten. Det sker årligen efter en mall kopplad till verksamhetsberättelsen. Vidare utgår rapporten från de utvecklingsplaner som tagits fram för att vara verktyg för stadsdelsförvaltningarna i sin verksamhetsplanering. Rapporten lyfter även in delar från den omvärldsbevakning som genomförts av kulturförvaltningen.

Fritidschefsnätverket

En viktig förutsättning för kvalitetsrapporten har varit den täta kontakten med stadens fritidschefsnätverk där samtliga fritidschefer är närvarande. Fritidschefsnätverket arbetar systematiskt med fritidsgårdsstrategins samtliga områden och har en avgörande roll i uppdraget att erbjuda barn och unga en meningsfull fritid. Kulturförvaltningen är sammankallande till nätverket som träffas regelbundet. Fritidschefsnätverket har deltagit i frågeformuleringen av uppföljningen samt godkänt mallen för utvecklingsplanerna.

Omvärldsanalys

Förutom den statistik som stadsdelsförvaltningarna rapporterat in avseende deras fritids- och ungdomsgårdar utgår rapporten även från genomförd omvärldsanalys.

AD Tillsammans

Kulturförvaltningen gav hösten 2022 i uppdrag till AD Tillsammans att genomföra en fältstudie med ungas röster om fritidsgård och parklek. I studien ingick totalt 117 barn och unga mellan 10-19 år i stadsdelsområdena Farsta, Hägersten-Älvsjö, Hässelby-Vällingby och Norrmalm (dnr: 3.1/2626/2022-1).

Youth 2030 Movement

Youth 2030 Movement är en medlemsstyrd ideell förening som på uppdrag av Stockholm stad genomfört en fältstudie med unga i åldern 13-19 år. Fältstudien var en del av arbetet med framtagandet av Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar. Totalt har 227 barn och unga deltagit i undersökningen som resulterade i dokumentet ”Rapport om barn och ungas fritid 2021” (dnr: 1.1/3898/2021-1).

Utredning av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar

Under våren 2021 tog kulturförvaltningen fram en utredning med en nulägesanalys av arbetet inom staden fritidsgårdar samt åtgärdsförslag för en bättre måluppfyllelse (dnr 1.1/3954/2020).

Ung Livsstil

Forsknings- och utvärderingsgruppen Ung Livsstil har sedan 1984, tillsammans med institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet, kontinuerligt genomfört undersökningar kring resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet. Senast Stockholm genomförde studien var 2013/2014 och det är från denna som underlag är hämtat liksom från mer nyligen genomförda studier från andra kommuner (2017-2020). Nästa studie av Stockholms stad genomförs 2022/2023 och kommer att bli ett viktigt underlag för kommande arbete.

Måluppfyllelse utifrån strategins fem målområden

Nedan beskrivs strategins fem målområden kopplade till inrapporterad statistik samt exempel från utvecklingsplanerna. Inledande citat under varje målområde är hämtat ur Strategin för fritids- och ungdomsgårdar.

Fritidsgårdarna stärker unga och bidrar till deras utveckling

Barns rätt till fritid, kultur och vila slås fast i barnkonventionen och vikten av en meningsfull fritid lyfts även i de nationella ungdomspolitiska strategierna samt i Europarådets riktlinjer. Oavsett dokument finns en samsyn om att ungdomsarbetets främsta funktion är att motivera och stödja unga att söka och sträva efter konstruktiva vägar i livet och på så sätt bidra till ungas personliga utveckling samt till samhället i stort.

Fritids- och ungdomsgårdens viktiga roll

Fritids- och ungdomsgårdarna fyller en viktig funktion som komplement till ungas tid i skolan och hemmet. Under 2022 hade stadens fritidsgårdar nära 200 000 besök. Det är en ökning med 41 % sedan den senaste mätningen 2019 då antalet besök var 141 324.²

Enligt Ung Livsstil har dock andelen ungdomar i högstadiet som besöker en fritidsgård minskat över tid i Stockholm. Minskningen är störst bland tjejer. ”Utredning av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar” från 2021 visar även att antalet besök på stadens fritids- och ungdomsgårdar är lågt i relation till antalet unga i staden. Därför är det viktigt att följa utvecklingen även om siffrorna för 2022 ser ut att gå i rätt riktning.

Samtidigt visar studier av Ung livsstil att betydligt fler unga uttrycker en önskan om att vilja besöka en öppen fritidsverksamhet jämfört med hur stor andel som faktiskt gör det. Studier visar även att unga som inte besöker någon form av verksamhet på sin fritid har sämre hälsa och skattar sin livskvalitet lägre. Det gäller både killar och tjejer. Fritids- och ungdomsgårdar har därmed en viktig roll att spela för att jämna ut villkoren för ungas fritidssituation.

². Lengheden, *Utredning av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar, 2021*

Enligt ”Rapport om barn och ungas fritid 2021” upplever många ungdomar att de har för lite fritid. Många upplever att skolarbetet upptar stor del av deras vardag. I samma rapport framkommer att unga upplever att de har begränsad rörelsemöjlighet, vilket gör att de blir mer beroende av det fritidsutbud som erbjuds i det geografiska område de bor i. Kostnader pekas ut som ett hinder, både för transport och själva aktiviteterna. I rapporten återkommer därför önskemål från ungdomarna om just kostnadsfria aktiviteter och gratis SL-kort. Fritids- och ungdomsgårdarna i Stockholms stad är alltid kostnadsfria.

Det viktigaste för att utveckla en bättre fritid för unga är att göra det lättare att göra saker rent ekonomiskt. Antingen höja bidragen eller sänka priser för t.ex. simhall, aktiviteter och evenemang. (---)

Tjej 18 år, Farsta

Antal fritids- och ungdomsgårdar i Stockholm stad

Stockholm stad erbjuder totalt 47 fritidsgårdar som antingen drivs av stadsdelarna själva eller är på entreprenad. Utöver fritidsgårdarna finns även ett antal organisationer, som genom bidrag från kommunen, erbjuder aktiviteter för målgruppen. Dessa är inte medräknade i statistiken. Siffrorna nedan visar därmed på stadsdelsförvaltningarnas permanenta verksamheter.

I nedan tabell finns antalet fritidsgårdar per stadsdelsnämnd kopplat till antal unga boende i stadsdelen samt antalet unga per fritidsgård.³ Tabellen visar att antalet fritidsgårdar varierar både i antal och i förhållande till hur många ungdomar varje fritidsgård ska kunna tillmötesgå.

Stadsdelsnämnd	Antal fritidsgårdar	Totalt antal boende i området, 13-19 år	Antal boende per fritidsgård, 13-19 år
Rinkeby-Kista	7	4 202	607
Spånga-Tensta	6	4 250	700
Farsta	6	4 514	752
Enskede-Årsta-Vantör	8	7 693	962
Skärholmen	3	3 310	1 103
Skarpnäck	3	3 499	1 166
Kungsholmen	2	3 364	1 682
Hägersten-Älvsjö	4	8 423	2 106
Hässelby-Vällingby	3	6 936	2 312
Norrmalm	1	3 388	3 388
Södermalm	2	7 737	3 869
Östermalm	1	4 286	4 286
Bromma	1	6 978	6 978
Hela staden	47	68 580	1 491

³ antalet invånare, i åldrarna 13-19 år, i stadsdelsnämnden per den sista december 2022.

I de fall förvaltningarna har få gårdar sker ofta ett arbete med kompletterande verksamheter tillsammans med andra aktörer. Bromma stadsdelsförvaltning har utöver den egna fritidsgården, även en separat musikverksamhet. De har även filialer i eller i anslutning till tre skolor. En av dessa filialer är nystartad under 2022, utifrån identifierat behov. I Södermalms stadsdel finns utöver de egna verksamheterna flera hemgårdar (Timmermansgården, Södergården och Mäster Olofsgården) som samtliga får bidrag från stadsdelsförvaltningen, samt Fryschillet (Fryshuset) som har ett särskilt avtal med stadsdelsförvaltningen.

#2

Fritidsgårdarna bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor

Stadens fritids- och ungdomsgårdar ska vara till för alla ungdomar samt verksamheterna ska verka för en jämn könsfördelning. Aktiviteterna och dess lokaler ska utformas inkluderande för alla, och vara fysiskt tillgängliga för unga med funktionsnedsättning. Det ska finnas trygga arenor och verksamheter för tjejer och specifika målgrupper så som unga inom exempelvis de nationella minoritetsgrupperna, nyanlända och hbtqi+ personer.

Könsfördelningen bland besökarna

Av tidigare nämnda nära 200 000 besök är könsfördelningen fortsatt ojämn. Tabellen nedan visar att tjejer generellt är underrepresenterade på fritidsgårdarna och totalt i staden utgör tjejer 38 % av alla besök. Totalt nio procent, vilket innebär 950 besök, vill eller kan ej uppge kön. I kolumnerna procent killar/tjejer besök syns inte den procent som inte vill eller kan uppge kön, däremot är denna besöksgrupp inräknad i kolumnen som i tabellen heter total.

Stadsdelsnämnd	Total	Procent killar besök	Procent tjejer besök
Bromma	10 944	64	35
Enskede-Årsta-Vantör	25 518	57	43
Farsta	16 352	55	45
Hägersten-Älvsjö	7 503	54	45
Hässelby-Vällingby	13 698	77	23
Kungsholmen	1 855	60	37
Norrmalm	4 395	71	29
Rinkeby-Kista	40 159	62	38
Skarpnäck	5 511	64	36
Skärholmen	11 592	62	38
Spånga-Tensta	41 608	65	35
Södermalm	17 914	55	42
Östermalm	2 919	60	40
Hela staden	199 968	62	38

Att det är en ojämn könsfördelning på stadens fritidsgårdar är inget nytt. Utmaningen har funnits sedan begreppet fritidsgårdar infördes i början av 1940-talet.

Enligt ”Utredningen av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar” kan orsaker till den ojämn könsfördelningen sökas bland de aktiviteter som erbjuds, lokalernas utformning, andel kvinnliga fritidsledare samt personalens möjlighet till att regelbundet arbeta mobilt.

På stadsdelsförvaltningarna görs redan satsningar för att skapa en jämnare könsfördelning. Framtidens Hus (Rinkeby-Kista) har tillsatt en genusgrupp som tagit fram en genushandlingsplan för att säkerställa jämlika och jämställda villkor. Verksamheten har även infört ett system för lokalbokningar efter önskemål från tjejerna. Framtidens Hus arbetar med att ta fram en jämställd budget för att arbeta mer jämlikt och jämställt. Varje krona som går till att finansiera en ”kill-aktivitet” ska avsättas för att genomföra en ”tjej-aktivitet” och vice versa.

Under 2023 kommer Skärholmens stadsdelsförvaltning att göra en särskild satsning för att öka antalet tjejer genom separatistisk verksamhet och Norrmalms stadsdelsförvaltning beskriver att de redan idag anpassar lokalen, inomhusmiljön och inköp av material så det inbjuder ungdomar oavsett kön. Lyktans fritidsgård, i Hässelby-Vällingby, har startat ett arbete riktat till flickor tillsammans med fältverksamheten. Gruppen har haft möten en gång per vecka och planerat fester samt genomfört en Girls Night enbart för tjejer.

Unga med funktionsnedsättning

I staden finns det stadsövergripande nätverket ”Fritid för alla” som arbetar för att utveckla fritidsaktiviteter så att alla i åldern 7-25 år har möjlighet till en aktiv fritid. Idrottsförvaltningen ansvarar för nätverket. Nätverket består av representanter från samtliga stadsdelsförvaltningar samt från kultur-, social- och utbildningsförvaltningen.

Gruppen unga med funktionsnedsättning har mindre frihet att välja när de ska besöka fritidsgårdarna, på grund av särskilda öppettider för målgruppen. Besökarna är själva medvetna om detta och önskar generösare öppettider för deras målgrupp.⁴

I staden finns totalt tolv verksamheter som riktar sig till unga med funktionsnedsättning. Flera av de stadsdelsförvaltningar som inte har en egen verksamhet riktad till målgruppen samverkar dock med andra stadsdelsförvaltningar. I innerstaden görs till exempel en gemensam satsning genom verksamheten Tre Liljor och i Skarpnäck samarbetar man med Farsta genom fritidsgården Träffstugan i Sköndal.

⁴ AD Tillsammans, *Fältstudie – Ungas röster om fritidsgård och parklek*, s.10

Inom nätverket ”Fritid för alla” anordnade Skarpnäck stadsdelsförvaltning en sommarfestival i samverkan med Skarpnäcks kulturhus, Skarpaby parklek samt stadsdelarna i söderort. Farsta stadsdelsförvaltning erbjuder ungdomar med funktionsvariationer särskilt riktad och anpassad verksamhet två kvällar i veckan på fritidsgården Morris samt en dag i veckan i Söderledskyrkan i samarbete med Enskede-Årsta-Vantör och Farsta församling. I Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning erbjuds öppen fritidsverksamhet riktad till unga med funktionsnedsättning i Kosmos med olika tema. Även dagkolloversamhet erbjuds under skolloven. Rinkeby ungdomsgård arbetar med integrering av ungdomar med funktionsnedsättning i den ordinarie verksamheten. Genom samverkan med flera stadsdelar erbjöd stadsdelsförvaltningen Hässelby-Vällingby ungdomar höstlovsdisco med artisten Tusse.

Hbtqi+

I ”Rapporten om barn och ungas fritid” lyfte en besökare att det är extra viktigt att gruppen hbtqi+ har möjlighet att förflytta sig på sin fritid då det inte alltid finns trygga eller anpassade mötesplatser för dessa ungdomar nära hemmet.⁵

(---) Ge oss en plats att tillhöra. Själv uppskattar jag när det finns gratis och anonyma platser som hbtq+ spektrum/ungdomshäng där jag kan bilda min egna familj och känna mig accepterad. Tänk på att alla ungdomar inte har en accepterande familj och att vi alla inte vågar söka efter en lösning.(---)

vill ej uppge kön, 16 år, Farsta

I Stockholm stad finns totalt elva fritidsgårdar som erbjuder verksamheter för målgruppen hbtqi+. Bland de av stadens stadsdelsförvaltningar som saknar verksamhet för målgruppen görs dock satsningar. Ett exempel är Skärholmens stadsdelsförvaltning och Framtidens Hus i Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning som under 2023 planerar att genomgå en hbtqi+-certifiering.

Nyanlända

I Norrmalm finns ”Träffas”, en verksamhet som riktar sig till nyanlända unga vuxna, där fokus under det senaste året varit att få fler tjejer till verksamheten. Genom att skapa utrymme för tjejer och anpassa aktiviteter efter deras önskemål har besöksstatistiken ökat med 46 % under året. I Hässelby-Vällingby har ett samarbete startat med informationsdiskarna som finns i anslutning till stadsdelsområdets genomgångsbostäder. På så sätt breddas verksamheten och fritidsledarna besöker regelbundet stadsdelens boenden för nyanlända.

⁵ Youth 2030 Movement, *Rapporten om barn och ungas fritid*, s.11

#3

Fritidsgårdarna arbetar med ungas delaktighet och inflytande

Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar ska arbeta med ungas inflytande för att skapa goda förutsättningar att vara delaktiga i vårt samhälle. Verksamheterna ska guida så att ungdomar hittar intressen, förädlar kunskaper samt ingår i sociala sammanhang.

Andel som upplever delaktighet, trygghet och nöjdhet

Stadsdelsförvaltningarna har under 2022 ombetts rapportera andel besökare på fritidsgårdarna som upplever delaktighet, som känner sig trygga och som är nöjda med det utbud som erbjuds på gårdarna. Samtliga stadsdelsförvaltningar har under 2022 inte mätt alla dessa tre värden. Två stadsdelsförvaltningar har inte alls genomfört mätningen under 2022 (Norrmalm och Östermalm).

Andel som upplever delaktighet är 70 %, andel som känner sig trygga är 88 % och andel som är nöjda med det utbud som erbjuds på gårdarna är 84 %. En stadsdelsförvaltning som genomfört mätningarna under längre tid är Rinkeby-Kista. De beskriver att siffrorna ligger relativt stabilt över tid. Dock ser de hur besökarnas svar kring tryggheten påverkas av det som sker utanför verksamheten, vilket innebär att den upplevda trygghet är något lägre vid perioder när det skett incidenter i närområdet.

Delaktighet på gården

I fältstudien ”Ungas röster om fritidsgård och parklek” har ungdomar fått svara på frågan om de kan påverka verksamheten på fritidsgården. Upplevelsen av delaktighet varierar utifrån vilken nivå de vill påverka på. De flesta upplever att de kan gå till personalen med förslag på vad de kan göra eller inköp, ofta kopplat till aktiviteter eller kaféets utbud. När det istället gäller större förändringar är det svårare för ungdomarna att veta hur de ska påverka verksamheten. Som exempel nämns samtal om gården utifrån tjejernas perspektiv, trygghet och diskriminering.

Stadsdelsförvaltningar arbetar på olika sätt för att öka delaktigheten. De beskriver hur de använder olika metoder för att ta reda på vad besökarna vill göra. Som exempel nämns frågelådor, omröstningar på Instagram, mindre enkätundersökningar samt samtal och dialoger som sker regelbundet i möten med besökarna. I Farstas utvecklingsplaner går att läsa att de återkopplar direkt på de önskemål som kommer från besökarna och förklarar hur fritidsledarna kommer att hantera besökarnas förslag. Ett annat exempel är från Skarpnäcks stadsdelsförvaltning där fritidsledarna informerar ungdomarna om demokratiprocesser och hjälper dem att lägga fram medborgarförslag. Samma stadsdel vill även testa att låta äldre besökare hålla i och utforma aktiviteter.

Under 2023 ska verksamheten Vasastans ungdomsgård på Norrmalm prova att utöka delaktigheten för målgruppen genom större inflytande och ansvar vid planering och genomförande av lovverksamhet. Fritidsledarna ska leda ungdomarna i arbetet och målgruppen kommer att få en budget att utgå ifrån för att sätta ihop ett lovprogram. På så vis vill de öka ungdomarnas inflytande för sin egen fritid, men även öka förståelsen för vad planering och budget innebär i praktiken.

Ungas egna kulturprojekt

En metod för att arbeta med delaktighet är att erbjuda ekonomiskt stöd till de unga som vill genomföra egna kulturprojekt. Kulturförvaltningen erbjuder sedan många år ett ekonomiskt stöd till unga i åldern 13–22 år som vill genomföra egna kulturprojekt. Stöd till ungas egna kulturprojekt söks av både civilsamhällesaktörer och av kommunala förvaltningar och däribland fritidsgårdar. Stödet ska möta ungas egna initiativ, kreativitet och engagemang samt främja ungas egenmakt och självorganisering.

Ungdomarna tog ansvar för marknadsföring, budget, kontakt med artister, workshopsledare, säkerhet och sponsorer.

Under 2022 genomfördes 44 kulturprojekt genom detta stöd. Publiken uppskattades till 6 700 deltagare. Detta skedde genom att totalt tio verksamheter beviljades stöd. Två av dessa var fritidsgårdar. Bland annat arrangerade ungdomar på fritidsgården Tuben en K-pop festival. Under fyra månader planerade och bestämde ungdomar festivalens innehåll. Ungdomarna tog ansvar för marknadsföring, budget, kontakt med artister, workshopsledare, säkerhet och sponsorer. Tubens coach fanns med under hela processen med regelbundna möten. Tuben bidrog med teknik, personalresurser, lokaler, scen, transporter och även ekonomiska medel. Allt slutade i en festival med dans, musik, konst, workshops tävlingar och 420 besök.

Inför våren 2023 har antalet fritidsgårdar som sökt medel ökat till sju.

#4

Fritidsgårdarna erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet

Stockholms stad ska erbjuda ungdomar fritids- och ungdomsgårdar med hög kvalitet och skapa möjligheter till en aktiv och stimulerande fritid. Utbudet ska vara varierat och attrahera en bred målgrupp. Fritidsgårdarna ska vara flexibla och lyhörda i en föränderlig värld, genom kontinuerlig omvärldsbevakning och hög delaktighet från målgruppen.

Aktiviteter för att nå fler besökare

Enligt studier som gjorts av ”Ung Livsstil” är fritids- och ungdomsgårdars aktiviteter grunden för kvalitet och avgör vilka besökare som kommer. Det framkommer även i andra studier att det som skulle kunna få en icke-besökare att besöka fritidsgården är en aktivitet som tilltalar ungdomen. Dessutom visar studier att de verksamheter som når målen om jämlikhet och jämställdhet är de som har återkommande aktiviteter varje vecka. De lyckas bättre än andra att nå fler unga och att ha en bredare representation bland unga i målgruppen.

Det resonemanget får stöd från ”Rapporten om barn och ungas fritid 2021” där ungdomar uttrycker att de vill att fritidsgårdarna ska erbjuda fler aktiviteter. De uttrycker att det är viktigt att fritidsgårdarna erbjuder nya aktiviteter med jämna mellanrum så att besökarna har möjlighet att pröva nya saker och utvecklas. Temafester och ungdomsfestivaler är exempel på aktiviteter som ungdomarna själva lyfter som positiva exempel som de vill se mer av.⁶

I fältstudien av AD Tillsammans blir det tydligt att det för redan befintliga besökare är det sociala sammanhanget som är en av de viktigaste anledningarna till att de besöker fritidsgården. Medan det för målgruppen icke-besökare behövs en aktivitet för att de ska gå dit.⁷

Stadsdelarnas programaktiviteter

Antalet programaktiviteter som stadsdelsförvaltningen erbjuder varierar. Inrapporterade aktiviteter är både återkommande och engångstillfällena, samtliga är dock planerade och ledarledda. Av de stadsdelsförvaltningar som rapporterat in antal genomförda aktiviteter är det främst fyra stadsdelsförvaltningar, oberoende befolkningens mängd, som utmärker sig med ett stort antal aktiviteter. Rinkeby-Kista uppskattar att de genomfört 2100 aktiviteter, Spånga-Tensta och Enskede-Årsta-Vantör vardera cirka 900 aktiviteter och Hässelby-Vällingby cirka 800.

⁶ Youth 2030 Movement, *Rapporten om barn och ungas fritid*, s.11

⁷ AD Tillsammans, *Fältstudie – Ungas röster om fritidsgård och parklek*, s.12

Program genom samverkan

Många av de goda exempel på programaktiviteter som fritidsverksamheterna lyfter har skett genom samverkan och i samarbeten med andra aktörer. I Spånga-Tensta har läs-cirklar erbjudits på två fritidsgårdar där ungdomarna träffats, läst och diskuterar litteratur i samverkan med Läsförbundet. Några ungdomar har startat en förening med stöd av personalen och har under året planerat och genomfört olika aktiviteter, till exempel en panelkväll om hur det är att vara tonåring och samtal med kända influencers.

Många av de goda exempel på programaktiviteter som fritidsverksamheterna lyfter har skett genom samverkan och i samarbeten med andra aktörer.

Framtidens Hus i Rinkeby-Kista samverkar med Löparakademin, som arbetar med jämlik hälsa, och Space Academy som verkar för att öka mångfalden inom tech-industrin. Fritiden i Bromma arrangerar varje år Sports Camp i samverkan med föreningar och idrottsklubbar och Skarpnäck stadsdelsförvaltning erbjuder skidåkning i Hammarbybacken en gång per vecka under vintertid i samarbete med Skistar. Rinkeby-Kista har genomfört en gemensam ledarutbildning med scouterna. I Rinkeby-Kista finns samverkan med både socialtjänsten genom projektet ANDTS⁸ och i nätverksgrupper om MVP.⁹

Samverkan med kulturförvaltningen

Som ett led i strategin hade samtliga stadsdelsförvaltningar under hösten 2022 möjlighet att lämna intresseanmälan för att teckna överenskommelse om samverkan med kulturförvaltningen med syftet att erbjuda ett utökat kulturprogram och kursutbud. Totalt arbetade fem stadsdelsförvaltningar med den tillfälliga samverkan. Exempel på genomförda aktiviteter är workshop kring konsthantverk, teckning och design samt inköp av teaterföreställningar.

Under hösten 2022 initierades en dialog med Kulturskolan med målet att upprätta en samverkansmodell mellan Kulturskolan och fritidsgårdarna. Då båda verksamheterna har en ojämn könsfördelning, Kulturskolan har ett underskott på killar och fritidsgårdarna behöver nå fler tjejer, kan ett sådant samarbete medverka till ett erfarenhetsutbyte som gynnar en jämnare könsfördelning för båda berörda verksamheter. Arbetet fortsätter under 2023.

⁸ Förebyggande arbete med frågor kring alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (ANDTS)

⁹ MVP (Mentors in Violence Prevention) är ett program för att förebygga våld bland barn och unga.

#5

Fritidsgårdarna arbetar med fritidens egenvärde och skyddsfaktorer

På samtliga fritids- och ungdomsgårdar i Stockholm ska det arbeta fritidsledare med rätt kompetens. Fritidsverksamheterna ska arbeta utifrån ett främjande förhållningssätt där ledarna konsekvent har positiva förväntningar på ungdomarna, på samarbetspartners och inte minst varandra som medarbetare.

Fritidsledaren roll

Att fritidsledarens roll är central för verksamheten är självklart. I fältstudien som AD Tillsammans genomfört är det dessutom tydligt att fritidsledaren är viktig både för befintliga besökare och för icke-besökare. Detta paradoxala förklaras genom att den grupp som går till gården har sina vänner där och känner personalen. På så sätt har de koll på vad man kan göra och vad som händer i verksamheten. Vad det gäller gruppen som inte går till gården, inte har några vänner som går dit och således inte känner personalen, får inte information om gården och aktiviteterna och känner sig osäker på att prova.

För båda grupperna fyller personalen en roll som ett socialt ankare. De anordnar aktiviteter för och med besökarna, lyssnar på besökarna och får dem att känna sig sedda. Personalen har även en viktig roll att få nya besökare att känna sig välkomna samt att skapa ett tryggt klimat. Nya besökare vill att det ska gå att se tydligt vilka som arbetar på gården och vilka som är besökare. De önskar sig ett tydligare välkomnande.

Kommer jag för första gången till en fritidsgård så kanske det är någon som ska visa mig runt och dra in mig i något. Speciell om man kom dit och har problem hemma.¹⁰

Kille, 18 år

I samma fältstudie görs tolkningen att det finns en otrygg känsla och ibland oro inför att besöka fritidsgårdarna om man inte är en del av gänget. Därför efterfrågas att personalen, lokalen och aktiviteterna bidrar till att sänka tröskeln för att gå dit.

Flera stadsdelsförvaltningar uppger att de arbetar för att alla ska få ett gott bemötande och att trivselregler efterföljs. De beskriver hur de föregår med gott exempel och visar besökarna att de har en god stämning och ett gott bemötande sinsemellan. Farsta stadsdelsförvaltning beskriver att om någon besökare kommer ensam är fritidsledarna extra uppmärksamma och ser till att hen kommer med i gemenskapen. Maria ungdomsklubb på Södermalm har deltagar-avtal med trivselregler som undertecknas vilket gjort stor skillnad

¹⁰. AD Tillsammans, Fältstudie – Ungas röster om fritidsgård och parklek, s.12

och skapar trygghet bland ungdomarna. Ungdomarna har varit delaktiga i att ta fram trivselregler som utvärderas som en stående punkt på gårdsrådet.

I arbetet att nå nya besökare har Humlanhuset på Östermalm skapat en film om fritidsgården, dess utbud av aktiviteter, hur en tar sig dit, öppettider samt kontaktuppgifter. Syftet med filmen är att nå ut till alla men särskilt fokus på grupper som inte nås av dagens verksamheter.

Andelen utbildade fritidsledare

När det gäller andelen utbildade fritidsledare visar inrapporterad statistik att andelen anställda med högskoleutbildning är låg. Det är utmanande att rekrytera fritidsledare med lämplig utbildning och kompetens. Under 2022 har nya LAS-regler även påverkat rekryteringen.

Andelen fritidsledare som har eftergymnasial utbildning är 53 %. Den stadsdelen där samtliga anställda har eftergymnasial utbildning är Norrmalm. Stadsdelsförvaltningarna gör olika satsningar för att höja kompetensen och öka kvaliteten på verksamheterna. Södermalms stadsdelsförvaltning kommer under 2023 att se över interna kompetenshöjande insatser för befintlig personal samt införa utbildningskrav vid nyanställning. Kungsholmens stadsdelsförvaltning kommer att göra en organisationsöversyn gällande fritidsverksamheterna i syfte om att förbättra bemanning, öppettider och kvalitet.

Utbildningsinsatser

I linje med strategin gör kulturförvaltningen utbildningsinsatser för stadens fritidsledare. Ett exempel på detta är ett samarbete med Södertörns högskola där Stockholm stad samt övriga kommuner i Region Stockholm fick möjlighet att skicka ett antal fritidsledare till en uppdragsutbildning för fritidsledare som var ett pilotprojekt under hösten 2022.¹¹ Samarbetet utvärderas under våren 2023 med ambitionen att fortsätta under hösten samma år.

Det som har varit mest givande för mig är alla intressanta ämnen som har tagits upp i gruppdiskussioner med fritidsledare från hela Stockholms län. Jag har fått ett bredare perspektiv på min yrkesroll och känner mig mer motiverad att utveckla och förändra grundsynen i verksamheten, där ett större fokus behöver utgå ifrån besökarnas behov.

Deltagare från Stockholms stad på uppdragsutbildningen,
Södertörns högskola.

¹¹. Den öppna fritids- och ungdomsverksamhetens uppdrag, 7,5 högskolepoäng, Södertörns högskola

Vidare arrangerade kulturförvaltningen en fördjupad utbildning som utgår från Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar. Utbildningen genomförs en gång per termin med start hösten 2022.

Till våren 2023 ordnas ytterligare en fördjupad utbildning på temat delaktighet. Då kommer även en ny introduktionsutbildning lanseras liksom en digital utbildningsplattform.

Goda exempel på samverkan finns i hela staden

Samverkan och meningsfull fritid i det förebyggande arbetet

Att ha en meningsfull fritid är en central del i flera av Stockholm stads uppdrag. Strategin för fritids- och ungdomsgårdar är ett viktigt styrdokument för såväl stadsdelsförvaltningar som andra förvaltningar som deltar i arbetet med att utveckla en likvärdig fritidsverksamhet av hög kvalitet. Strategin kompletterar därmed t.ex. skolans arbete med MVP (Mentorer i våldsprevention), stadens program för att motverka att barn och unga och unga vuxna hamnar i kriminalitet, socialförvaltningens arbete med ANDTS och idrottspolitiska programmet.

Fritids- och ungdomsgårdarnas främjande arbetsätt blir därmed en del i stadens våldspreventiva arbete och arbetet med skyddsfaktorer. Goda exempel på samverkan finns i hela staden. Till exempel på Östermalm samverkar fritidsgården med ungdomsjouren och Safe.¹² Under 2022 har det arbetet resulterat i att ukrainska ungdomar som i vanliga fall vistas på Plattan har hittat till fritidsgården i Östermalm. I Rinkeby-Kista samarbetar fritidsledarna med personalen från Rinkebyskolan, Husbygårdskolan och Akalla grundskolan vid frågor runt barn och ungas skolsituation samt deras fysiska och psykiska hälsa utifrån ett förebyggande perspektiv.

¹² SAFE's uppdrag handlar om att öka tryggheten för barn och unga som vistas i offentliga miljöer. Verksamheten utförs på uppdrag av Stockholms stad och är ett komplement till stadens övriga trygghetsskapande arbete.

Reflektioner över resultaten

Fritids- och ungdomsgårdarna i Stockholm stad fyller redan idag en viktig roll för stadens unga. Stadens verksamheter hade nära 200 000 besök under 2022 vilket är en ökning med 41 % sedan den senaste mätningen 2019. Att nå fler unga och öka antalet besökare är fortsatt det viktigaste målet framöver. Många unga uppger att de skulle vilja besöka fritidsverksamheter och andelen tjejer är fortsatt låg.

Utifrån den statistik som rapporterats in, tillsammans med stor mängd goda exempel, ser kulturförvaltningen att implementeringen av strategin för fritids- och ungdomsgårdar har påbörjats väl. Vidare har samtliga stadsdelsförvaltningar varit representerade under genomförda utbildningsinsatser under 2022, vilket ger goda förutsättningar för fortsatt implementering av strategin.

Nästa steg – förslag på prioriteringar

Ett antal utvecklingsområden har identifierats och kommer därmed vara i fokus under 2023 samt början av 2024.

- Hur fritidsgårdarna mäter sina besökare, samt deras upplevelse av trygghet, delaktighet och nöjdhet, behöver bli gemensam för hela staden. Som en pilot undersöker nu Östermalm stadsdelsförvaltning en digital lösning som fungerar som gårdskort och därmed även kommer kunna användas vid mätning av besök. Om piloten faller väl ut kan det vara intressant även för andra stadsdelsförvaltningar.
- Utbildningsinsatser är av stor vikt och ska fortgå. Under 2023 bör även möjligheterna till en uppdragsutbildning för grundläggande fritidsledar-examen (folkhögskolenivå) undersökas.
- Som en del i det förebyggande och våldspreventiva arbetet bör stadsdelsförvaltningarna erbjuda metoden MVP samt att en ökad samverkan sker vad gäller handlingsplaner vid pågående våld.
- För att möjliggöra fler aktiviteter för besökare samt underlätta för samverkan inom stadens egna verksamheter bör en strukturerad och långsiktig överenskommelse tas fram med till exempel Kulturskolan.
- För att nå nya besökare är kommunikationen central. Det gäller allt från skyltning på fasaden till bildval på sociala medier eller besök på skolor. Här behöver det göras en inventering av varje stadsdelsförvaltning.